

Examen VMBO-GL en TL

2023

tijdvak 1
woensdag 17 mei
13.30 - 15.30 uur

economie CSE GL en TL

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 54 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

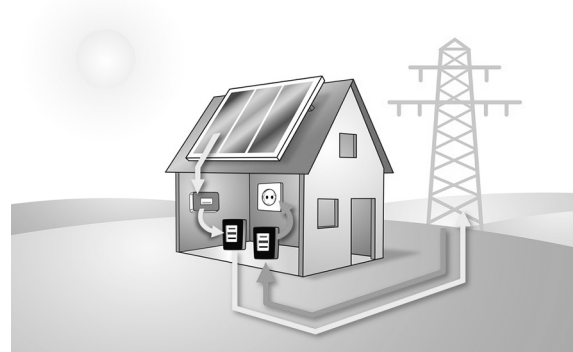
Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Zonnepanelen

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 1 in de bijlage.

De energierekening valt Marcia de Gaaijer elke maand weer tegen. Ze wil binnen twee maanden het notabedrag naar beneden krijgen. Haar man: "Dat is nog niet zo simpel. De enige manier om op korte termijn het notabedrag echt lager te krijgen, is door minder energie te verbruiken."

- 1p 1 Minder energie verbruiken dus, daarover zijn Marcia en haar man het eens.
→ Noem een manier om op korte termijn te bezuinigen op het energieverbruik.
- 2p 2 Overstappen van aardgas naar zonnepanelen is een oplossing op de lange termijn. Zonnepanelen zijn bovendien een milieubewuste keuze, want het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals aardgas, brengt maatschappelijke kosten met zich mee.
→ Leg in twee stappen uit dat het gebruik van aardgas maatschappelijke kosten met zich meebrengt.

Marcia krijgt van Solarcity bv een schatting van de verwachte opbrengsten per jaar.

gemiddelde jaaropbrengst per zonnepaneel	270 kWh
eigen verbruik	2.500 kWh

Het teveel opgewekte kWh (kilowattuur) kan worden verkocht aan het energiebedrijf voor € 0,21 per kWh.

- 2p 3 Bereken welk bedrag de familie kan ontvangen van het energiebedrijf als er 16 zonnepanelen worden aangeschaft en deze het verwachte rendement opleveren. Schrijf je berekening op.

- 1p 4 De gemeente Zonhoven wil het gebruik van zonne-energie stimuleren en verleent subsidies op de aanschaf van zonnepanelen door huishoudens. Hoe worden deze subsidies die de huishoudens van de gemeente ontvangen genoemd?
- A inkomen uit arbeid
 - B inkomen uit bezit
 - C inkomen uit overdrachten
 - D inkomen uit vermogen

Volgens de informatiebrochure van de gemeente is er een regeling omtrent asbestdaken en zonnepanelen. De familie De Gaaijer uit Zonhoven wil het oude asbestdak van 300 m² vervangen en de 16 zonnepanelen, met een jaaropbrengst van 270 kWh per paneel, daarop plaatsen.

Gebruik informatiebron 1.

- 1p 5 Leg uit of de familie de Gaaijer in aanmerking komt voor deze regeling van de gemeente.

Zonnepanelen

informatiebron 1 regeling inzake asbest en zonnepanelen

Ligt er nog een asbestdak op uw huis? En wilt u deze vervangen voor een dak met zonnepanelen, dan is er een subsidiemogelijkheid. Voldoet u aan de voorwaarden dan bedraagt de subsidie € 4,50 per m².

De voorwaarden:

- minimaal 250 m² dak
- minimaal voor 5.000 kWh zonnepanelen installeren en plaatsen

Leden der Staten-Generaal

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 2 en 3 in de bijlage.

Het is de derde dinsdag in september. De koning komt met de koets aan bij de Ridderzaal. Hij gaat de troonrede voorlezen aan de Staten-Generaal. Carlein zit voor de televisie. Zij is benieuwd wat de koning te vertellen heeft.

Gebruik informatiebron 2.

- 3p **6** Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1) tot en met (6) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

“Leden der Staten-Generaal,

Onze economie staat er op dit moment goed voor. Voor 2018 verwachten we een economische groei van gemiddeld 2,5%. Dit heeft gevolgen voor de inkomsten en uitgaven van de overheid. De inkomsten van de overheid stijgen als gevolg van gestegen ...(1)... (belastingen / sociale uitkeringen) en de uitgaven dalen door lagere ...(2)... (belastingen / importheffingen / sociale uitkeringen).

In 2018 zal er een ...(3)... (overschot / tekort) op de overheidsbegroting ontstaan. Om de staatsschuld te verminderen zullen middelen gedeeltelijk gebruikt worden om extra ...(4)... (af te lossen op / rente te betalen over) de staatsschuld.

De vergrijzing van de bevolking brengt met zich mee dat de betaalbaarheid van de AOW steeds moeilijker wordt. De AOW is een ...(5)...(sociale voorziening / volksverzekering / werknemersverzekering) en wordt in principe betaald uit ...(6)... (sociale premies / sociale subsidies).”

Carlein volgt na afloop van de troonrede de verwachtingen van het Centraal Plan Bureau (CPB) op de televisie.

Gebruik informatiebron 2.

- 1p 7 Het CPB verwacht dat in 2018 de totale rijksuitgaven € 276,7 miljard bedragen. In hetzelfde jaar komt het nationaal inkomen uit op € 725 miljard.
→ Bereken de verwachte rijksinkomsten voor 2018. Schrijf je berekening op.

Uit het interview na afloop met de minister-president, blijkt dat de regering prioriteit geeft aan de inkomensontwikkeling: “In 2018 moet de koopkracht van de Nederlandse burgers stijgen.” De koopkracht van de burgers is mede afhankelijk van de inflatie in een land.

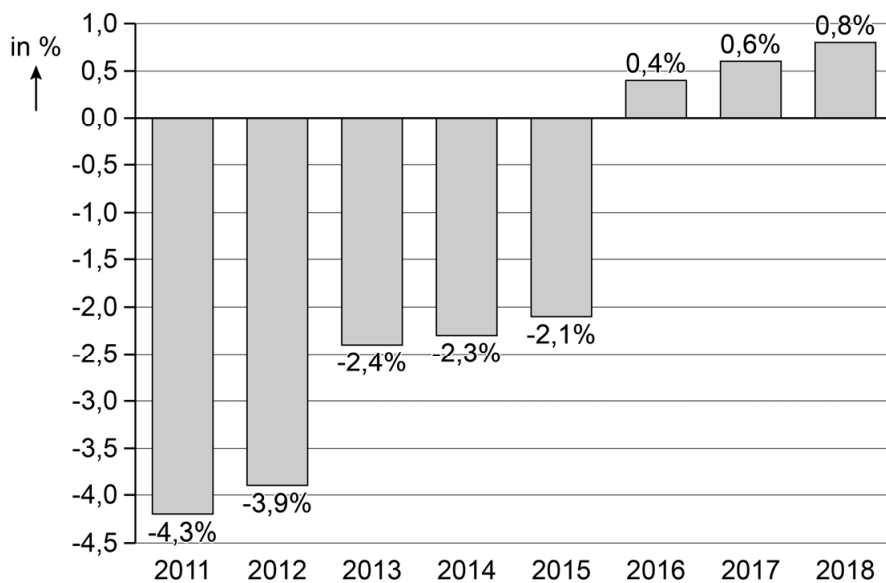
- 2p 8 Carlein: “Dat begrijp ik niet. Door sommige maatregelen van de regering stijgt de inflatie en daalt juist de koopkracht van de burgers.”
→ Noem zo’n maatregel van de regering en leg uit dat de inflatie daardoor stijgt.

In 2018 verwacht het CPB een inflatie van 1,4%. Om de koopkracht te verhogen komt de regering met een koopkrachtpakket.

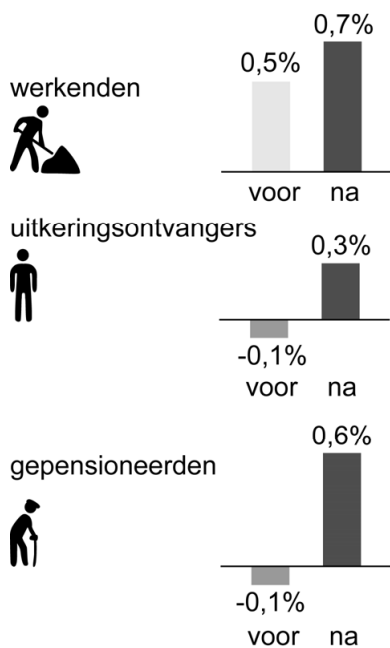
Gebruik informatiebron 3.

- 1p 9 De regering wil de reële inkomens van werkenden verhogen. Wat gebeurt er naar verwachting met de reële inkomens van de werkenden in 2018 na het koopkrachtpakket?
A De reële inkomens stijgen met 0,5%.
B De reële inkomens stijgen met 0,7%.
C De reële inkomens stijgen met 1,4%.
D De reële inkomens stijgen met 2,1%.
- 1p 10 Volgens Carlein kan een stijging van de koopkracht zorgen voor meer werkgelegenheid in Nederland. Carlein: “De regering zou dan vooral de belasting voor de lage inkomens moeten verlagen.”
→ Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.
Doe het zo: Noteer de nummers (1), (2) en (3) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.
Carlein legt uit: “Mensen met een laag inkomen zullen het extra inkomen relatief ...(1)... (meer / minder) gaan consumeren dan mensen met een hoog inkomen. Deze extra consumptie leidt tot ...(2)... (meer / minder) productie en ...(3)... (meer / minder) werkgelegenheid in Nederland.”

informatiebron 2 begrotingssaldo in % van het nationaal inkomen in Nederland 2011-2018

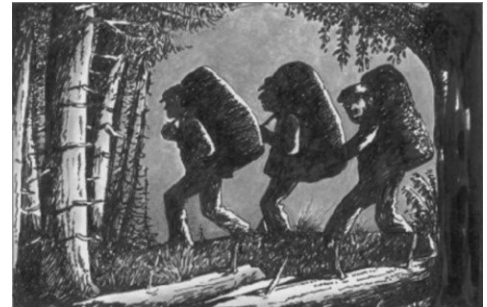
informatiebron 3 ontwikkeling koopkracht voor en na het koopkrachtpakket in 2018

Andere tijden en de onze

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 4 en 5 in de bijlage.

In 1955 kostte een kilo boter in Nederland 3 gulden¹⁾ terwijl de prijs in België tweemaal zo hoog was. Door het prijsverschil zagen handige jongens in de grensstreek een mogelijkheid om een goede boterham bij te verdienen door boter van Nederland naar België te smokkelen.

drie smokkelaars met pungels op weg

noot 1 De gulden (Hfl.) was tot 2002 het betaalmiddel in Nederland.

Gebruik informatiebron 4.

- 1p 11 Regelmatig werden smokkelaars betrapt door de douane. Op elke, naar België gesmokkelde, kilo boter verdienden de smokkelaars twee gulden.
→ Bereken hoeveel gulden een smokkelaar gemiddeld verdiende op 50 'pungels' boter. Schrijf je berekening op.

Het prijsverschil werd veroorzaakt doordat de Nederlandse zuivelbedrijven een subsidie voor hun boter ontvingen van de Nederlandse overheid. De Belgische overheid kwam met een tegenmaatregel door een importheffing te berekenen op Nederlandse boter.

Gebruik informatiebron 5.

- 2p 12 Leg uit dat het door de Nederlandse subsidie én de Belgische importheffing financieel interessant werd om boter van Nederland naar België te smokkelen.

Met de importheffing beschermde de Belgische overheid de boterproductie in eigen land.

- 1p 13 Wie betaalde de importheffing eerst en aan wie werd de importheffing uiteindelijk doorberekend?
- A De importheffing werd eerst betaald door de Nederlandse overheid, daarna werd de heffing doorberekend aan de Nederlandse consumenten.
 - B De importheffing werd eerst betaald door de Nederlandse overheid, daarna werd de heffing doorberekend aan de Belgische consumenten.
 - C De importheffing werd eerst betaald door de Belgische importeurs, daarna werd de heffing doorberekend aan de Nederlandse consumenten.
 - D De importheffing werd eerst betaald door de Belgische importeurs, daarna werd de heffing doorberekend aan de Belgische consumenten.

Met de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) in 1958, kwam er een einde aan het smokkelen van boter.

- 1p 14 Door een vrij verkeer van goederen en diensten verdwenen de onderlinge grenzen en importheffingen, net zoals nu in de Europese Unie (EU).
→ Maak van onderstaande zin een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Door het vrije verkeer van goederen en diensten kunnen de consumenten uit de lidstaten zelf kiezen waar ze een product kopen. De concurrentie tussen de EU-landen is hierdoor ...(1)... (afgenomen / toegenomen) waardoor de onderlinge prijsverschillen tussen EU-landen ...(2)... (groter / kleiner) zijn geworden.

- 1p 15 De subsidie en de importheffing van rond 1955, is tegenwoordig in strijd met het Europese doel: 'het bevorderen van eerlijke concurrentie tussen bedrijven binnen de EU'.
→ Leg uit dat er door importheffingen geen sprake is van eerlijke concurrentie tussen bedrijven binnen de EU.
- 1p 16 Exportsubsidies en importheffingen zijn binnen de EU alleen toegestaan als het gaat om export en import van en naar gebieden buiten de EU.
→ Geef een reden waarom de EU protectionistische maatregelen neemt tegen producten van buiten de EU.

Andere tijden en de onze

informatiebron 4 pungelaars

In het pikkedonker slopen kleine groepjes mannen van Nederland naar België.

De boter zat in een rugzak, een pungel, waar 25 kilo in ging.

Oud-douanebeambte Johan Baak: “Gemiddeld 4% van de gesmokkelde boter namen we in beslag.”

informatiebron 5 subsidie op boter in Nederland

Door subsidie van de overheid aan de Nederlandse zuivelbedrijven werd de prijs van boter in Nederland kunstmatig laag gehouden. Bedoeling was om de binnenlandse consumptie van boter te verhogen en om de export van de zuivelbedrijven te stimuleren.

Een spannende arbeidsmarkt

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 6 en 7 in de bijlage.

De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging, de vraag naar arbeid en het aanbod van arbeid verandert in de loop van de tijd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) omschrijft in 2018 de situatie op de arbeidsmarkt als een gespannen arbeidsmarkt. Als voornaamste oorzaak noemt het CBS de sterke economische groei.

De spanning op de arbeidsmarkt wordt bepaald door de vraag naar extra arbeid (vacatures) en het vrij beschikbare aanbod van arbeid (werkloosheid).

- 1p 17 De spanning op de arbeidsmarkt wordt berekend door het aantal vacatures te delen door het aantal werklozen.
Wanneer is er zeker sprake van een stijging van de spanning op de arbeidsmarkt?
- A Als het aantal vacatures daalt en het aantal werklozen daalt.
 - B Als het aantal vacatures daalt en het aantal werklozen stijgt.
 - C Als het aantal vacatures stijgt en het aantal werklozen daalt.
 - D Als het aantal vacatures stijgt en het aantal werklozen stijgt.

Gebruik informatiebron 6.

- 1p 18 In 2018 zijn er 250.740 vacatures.
→ Bereken het aantal werklozen in 2018. Schrijf je berekening op.

Een van de factoren die van invloed is op de omvang van de werkloosheid is de beroepsbevolking. Zowel de omvang als de samenstelling van de beroepsbevolking verandert voortdurend.

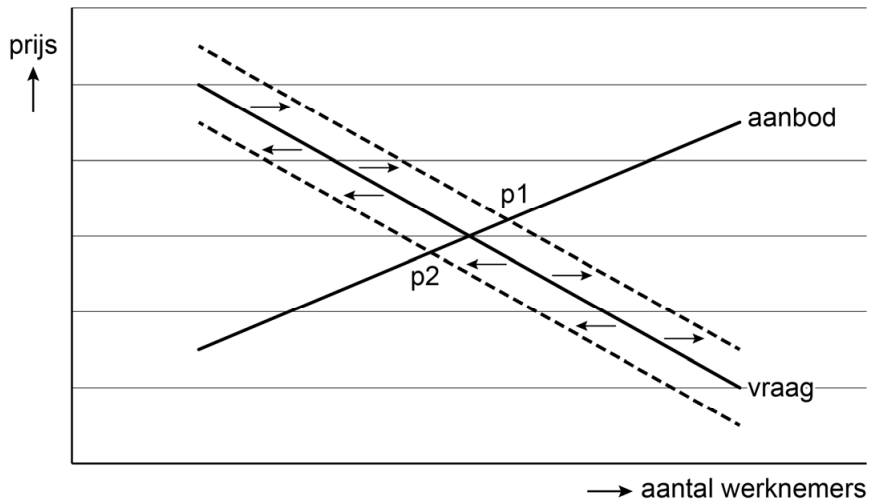
Gebruik informatiebron 7.

- 2p 19 Hieronder staan veranderingen in de arbeidsmarktpositie van twee verschillende personen in 2018.
- 1 Ab, 53 jaar, werd in het 2de kwartaal werkloos en zoekt sindsdien betaald werk.
 - 2 Daan stopte in het 2de kwartaal met werken en zoekt sindsdien geen betaalde baan.
- Op welke plaatsen (a t/m f) in het schema zijn Ab en Daan te plaatsen?

Gebruik informatiebron 7.

- 2p 20 Bereken met hoeveel personen de beroepsbevolking in het tweede kwartaal in 2018 is toegenomen. Schrijf je berekening op.

- 1p 21 De huidige situatie op de arbeidsmarkt heeft gevolgen voor de prijs van arbeid. In onderstaande grafiek wordt dit weergegeven.

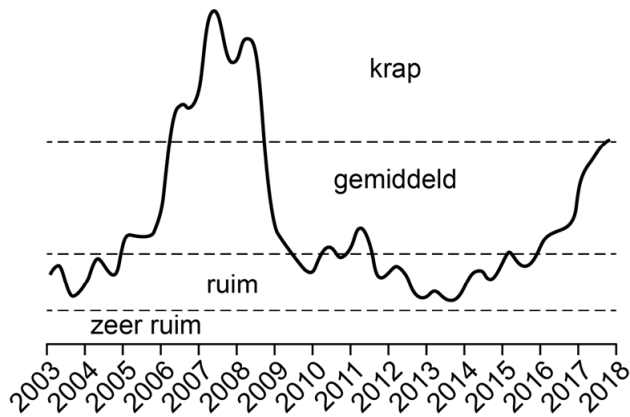
→ Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers het juiste woord en de letter-cijfercombinatie in. Kies uit de woorden en letter-cijfercombinaties die tussen haakjes staan.

De vraagcurve verschuift door de economische groei naar ...(1)...
(rechts / links) De nieuwe evenwichtsprijs komt hierdoor te liggen bij
...(2)... (p1 / p2).

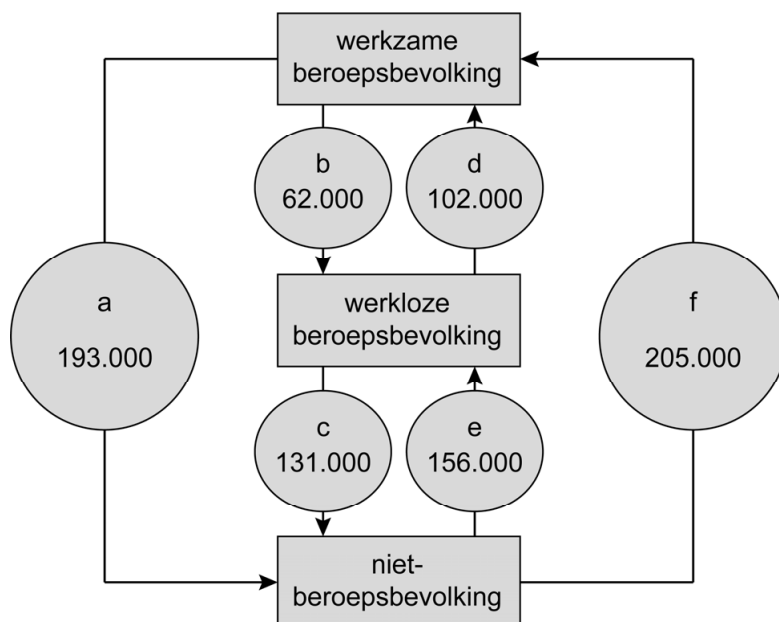
Een spannende arbeidsmarkt

informatiebron 6 het aantal vacatures per werkloze

De spanning is nog niet zo groot als 10 jaar geleden.
In 2018 zijn er 0,7 vacatures per werkloze.

**informatiebron 7 verandering van arbeidsmarktposities¹⁾
in het tweede kwartaal van 2018**

noot 1 De arbeidsmarktpositie is een indeling van de bevolking in:

- werkzame beroepsbevolking,
- werkloze beroepsbevolking,
- niet-beroepsbevolking.

uitleg:

Bij a: 193.000 mensen zijn gestopt met werken, bijvoorbeeld vanwege pensioen.

Bij f: 205.000 mensen zijn gestart met werken, bijvoorbeeld jongeren die net van school een baan hebben aangenomen.

Het broodfonds

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 8 en 9 in de bijlage.

Jonas werkt als grafisch vormgever voor de gemeente Noord-Betuwe. Hij heeft een vast contract bij de afdeling voorlichting en ontwerpt folders.

- 1p **22** Jonas is verzekerd tegen inkomensverlies als hij werkloos wordt.
→ Maak van de onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.
Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Jonas heeft bij inkomensverlies recht op een uitkering vanuit de ...(1)... (WIA / WW).

Dit is een ...(2)... (volksverzekering / werknemersverzekering).

Door een reorganisatie bij de gemeente verliest Jonas zijn baan. Hij begint een eenmanszaak als zelfstandige zonder personeel (zzp-er). Hij is nu niet meer verzekerd tegen inkomensverlies.

Het aantal zzp-ers dat zich vrijwillig verzekert tegen inkomensverlies neemt al jaren af. De meesten vinden zo'n verzekering tegen inkomensverlies (VTI) bij een groot verzekeringsfonds te duur.

Gebruik informatiebron 8.

- 1p **23** In 2016 waren er 895.000 zzp-ers.
→ Bereken het aantal zzp-ers dat niet verzekerd is tegen inkomensverlies. Schrijf je berekening op.

Er zijn nog andere mogelijkheden om een inkomen te ontvangen. Een zzp-er kan zelf gaan sparen of zich aansluiten bij een zogenaamd broodfonds. Het broodfonds is een sociaal en betaalbaar alternatief voor een verzekering tegen inkomensverlies (VTI).

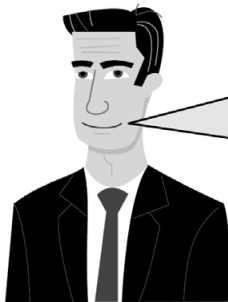
Broodfonds

Een broodfonds is een vereniging van minimaal twintig en maximaal vijftig zelfstandige ondernemers. Zij sparen elke maand en bouwen zo samen een fonds op. Bij ziekte ontvangt hij of zij een uitkering gedurende maximaal twee jaar.

bron: www.triodos.nl/persberichten

Gebruik informatiebron 9.

- 2p 24 Jonas vraagt zich af of het broodfonds voordelig voor hem is en maakt een berekening.

Jonas: "Ik wil maandelijks € 2.000 netto uitbetaald krijgen in geval van ziekte. Stel dat ik de bijbehorende maandelijkse inleg op mijn eigen spaarrekening zet, en niet op de rekening van het broodfonds."

→ Bereken na hoeveel maanden hij dan voldoende gespaard heeft om zes keer maandelijks € 2.000 op te kunnen nemen. Laat ontvangen rente en betaalde belasting buiten beschouwing. Schrijf je berekening op.

- 1p 25 Jonas besluit zich aan te sluiten bij een broodfonds. Hij kiest voor een maandelijks te ontvangen bedrag van € 2.000 en een maandelijkse inleg van € 80.

→ Leg uit welk voordeel ontstaat voor Jonas als hij zich aansluit bij het broodfonds in plaats van zelf te gaan sparen.

Het broodfonds

informatiebron 8 zzp-ers met een verzekering tegen inkomensverlies (VTI), in procenten van het totaal aantal zzp-ers

	zzp-ers met VTI
2014	20,3%
2015	19,5%
2016	19%

bron: www.cbs.nl

informatiebron 9 maandelijkse inleg broodfonds en maandelijkse netto uitbetaling in geval van ziekte

maandelijkse inleg	maandelijkse netto uitbetaling in geval van ziekte
€ 33,75	€ 750,00
€ 45,00	€ 1.000,00
€ 56,25	€ 1.250,00
€ 67,50	€ 1.500,00
€ 78,75	€ 1.750,00
€ 80,00	€ 2.000,00
€ 101,25	€ 2.250,00
€ 112,50	€ 2.500,00

bron: www.broodfonds.nl

Costa Rica

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 10 en 11 in de bijlage.

Costa Rica is een land in Midden-Amerika. De economie van Costa Rica was vroeger erg afhankelijk van de export van bananen, koffie en ananas. Veel van deze landbouwproducten worden geëxporteerd naar de Europese Unie via de haven van Rotterdam.

In de afgelopen jaren kende Costa Rica een sterke economische groei.

- 1p **26** Het nationaal inkomen van Costa Rica is gestegen naar € 57 miljard in 2017. Het indexcijfer hierbij is 400.
→ Bereken het nationaal inkomen van Costa Rica in het basisjaar 2010.
Schrijf je berekening op.
- 1p **27** Door de sterke groei van het nationaal inkomen is de import van Costa Rica sterk gestegen.
→ Leg uit dat door de sterke groei van het nationaal inkomen de import van Costa Rica sterk is gestegen.

In de laatste jaren is Costa Rica minder afhankelijk geworden van de export van landbouwproducten.

Gebruik informatiebron 10.

- 1p **28** Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.
Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.
Door de relatief hoge import heeft Costa Rica een ...(1)... (overschot / tekort) op de betalingsbalans. Het nationaal inkomen van Costa Rica wordt mede bepaald door de vele toeristen die naar het land komen. De inkomsten van het toerisme staan op de betalingsbalans genoemd als de ...(2)... (export / import) van diensten.

In 2000 behoorde Costa Rica nog tot de landen met een laag inkomen. De 20% inwoners met de hoogste inkomens ontving toen 70% van het nationaal inkomen. Vanwege de economische groei wordt Costa Rica door de Wereldbank ingedeeld in de categorie landen met een middeninkomen per hoofd van de bevolking.

Gebruik informatiebron 11.

- 1p 29 Bereken welk percentage van het nationaal inkomen de 20% inwoners met de hoogste inkomens in 2017 ontvangt. Schrijf je berekening op.

In 2000 ontving 50% van de inkomensontvangers met het laagste inkomen, 5% van het nationaal inkomen.

Gebruik informatiebron 11.

- 1p 30 Waarvan is sprake als we de gegevens van 2000 vergelijken met de Lorenzcurve van 2017?

- A Door de economische groei is er sprake van denivellering, de inkomensverschillen in 2017 zijn in verhouding groter geworden.
- B Door de economische groei is er sprake van denivellering, de inkomensverschillen in 2017 zijn in verhouding kleiner geworden.
- C Door de economische groei is er sprake van nivellering, de inkomensverschillen in 2017 zijn in verhouding groter geworden.
- D Door de economische groei is er sprake van nivellering, de inkomensverschillen in 2017 zijn in verhouding kleiner geworden.

- 1p 31 Costa Rica behoort nu tot de categorie landen met een middeninkomen. Dit is mede een gevolg van de jarenlange structurele ontwikkelingshulp vanuit Nederland.

Hieronder staan vijf economische verschijnselen:

- 1 de inzet van structurele ontwikkelingshulp, vanuit Nederland aan Costa Rica
- 2 het scholingsniveau in Costa Rica is gestegen
- 3 het nationaal inkomen stijgt
- 4 de overheid investeert meer in het onderwijs
- 5 Costa Rica is nu een land met een middeninkomen

In welke regel staan deze verschijnselen zo dat een logische gedachtegang ontstaat?

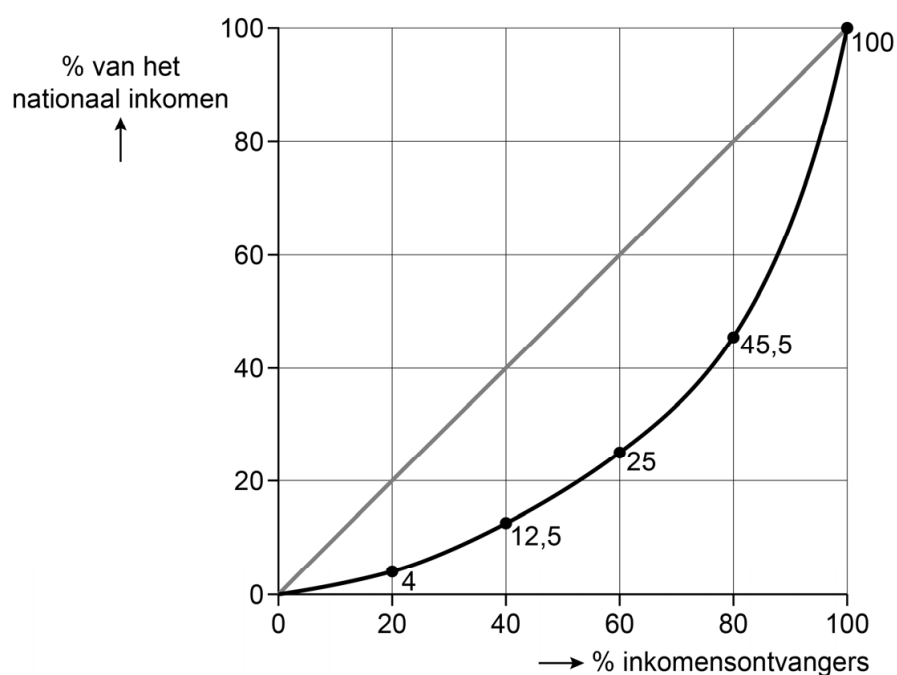
- A 1 → 2 → 3 → 4 → 5
- B 1 → 2 → 4 → 3 → 5
- C 1 → 3 → 2 → 4 → 5
- D 1 → 3 → 4 → 2 → 5
- E 1 → 4 → 2 → 3 → 5
- F 1 → 4 → 3 → 2 → 5

Costa Rica

informatiebron 10 economische gegevens Costa Rica in 2017

totale exportwaarde	€ 9.400.000.000
totale exportwaarde naar Nederland	€ 526.000.000
totale importwaarde	€ 14.000.000.000
totale importwaarde vanuit Nederland	€ 127.000.000
nationaal inkomen Costa Rica	€ 57.000.000.000

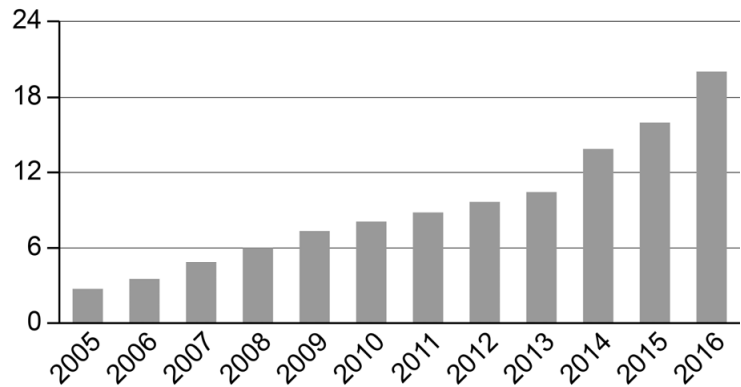
informatiebron 11 Lorenzcurve van Costa Rica in 2017

Online consumptie

In 2017 kochten veel Nederlandse consumenten een of meer producten via internet.

In 2017 waren er 200 miljoen online aankopen met een totale waarde van € 22,5 miljard.

online consumentenbesteding Nederland in miljarden euro's

- 2p **32** In 2017 kocht de Nederlandse consument gemiddeld 13 producten online.
→ Bereken de gemiddelde totale online besteding van een Nederlandse consument in 2017. Schrijf je berekening op.

De totale waarde van de online aankopen groeide met 13% ten opzichte van 2016. Het aantal online aankopen groeide met 17% ten opzichte van 2016.

- 1p **33** Is het gemiddelde aankoopbedrag in 2017 lager of hoger vergeleken met het gemiddelde aankoopbedrag in 2016? Leg je antwoord uit.

Uit onderzoek blijkt dat consumenten in hun consumptiebeslissing sterk beïnvloed worden door de mening van andere consumenten. Producenten spelen hier steeds meer op in met influencermarketing.

Een influencer is iemand die actief is op sociale media met veel volgers en het koopgedrag van anderen kan beïnvloeden.

- 2p **34** Alle handel via elektronische netwerken valt onder de term 'e-commerce'. Het kopen en verkopen van goederen en diensten via internet is een onderdeel hiervan.

→ Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1), (2) en (3) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Door het intensieve gebruik van internet neemt de aandacht voor e-commerce steeds meer toe. Het ontstaan van influencers is een ...(1)... (gevolg / oorzaak) van e-commerce. Een influencer is een nieuw beroep en daarmee een ...(2)... (nieuwe specialisatie / nieuwe techniek).

Goede influencers verdienen hiermee een inkomen en producten, zoals een auto. Het ontvangen van producten is een vorm van inkomen, dit is ...(3)... (inkomen in natura / inkomen uit bezit / inkomen uit overdrachten).

Op de afbeelding poseert een bekende influencer. Ze laat het kledingmerk en de tas aan haar volgers zien.

- 1p 35 Welke instrumenten van de marketingmix worden in deze afbeelding gebruikt?
- A personeels- en plaatsbeleid
 - B presentatie- en plaatsbeleid
 - C presentatie- en promotiebeleid
 - D prijs- en personeelsbeleid
 - E prijs- en promotiebeleid
- 1p 36 Volgers van influencers hebben het gevoel dat zij een intieme band hebben met de influencers die zij volgen, een soortgelijke band als met een vriend of familielid. De beïnvloeding van influencers noemen we sociale beïnvloeding. Is er ook sprake van commerciële beïnvloeding?
- A Ja, het is beïnvloeding door consumenten met winst oogmerk.
 - B Ja, het is beïnvloeding door producenten met winst oogmerk.
 - C Nee, het is beïnvloeding door consumenten zonder winst oogmerk.
 - D Nee, het is beïnvloeding door producenten zonder winst oogmerk.

Uitbreiden?

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 12 en 13 in de bijlage.

Kaj en Koen zijn eigenaar van het bedrijf K2 bv, dat kunststof producten maakt.

Kaj en Koen hebben twee jaar geleden hun bedrijf omgezet van een vennootschap onder firma (vof) naar een besloten vennootschap (bv).

- 1p 37 Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Bij een bv zijn de eigenaren normaal gesproken ...(1)... (alleen privé / alleen zakelijk) aansprakelijk voor schulden van de bv.

Bij een bv wordt door de bv ...(2)... (inkomstenbelasting / vennootschapsbelasting) betaald over de behaalde winst.

- 1p 38 K2 bv biedt heterogene producten aan en er zijn veel concurrenten op de markt.

Van welke marktvorm is hier sprake?

- A monopolie
- B monopolistische concurrentie
- C oligopolie
- D volkomen concurrentie

Ondanks de concurrentie blijft de vraag naar de producten van K2 bv stijgen. Kaj en Koen denken dat, als de verkoopprijzen gelijk blijven, binnenkort de productiecapaciteit volledig zal zijn benut.

Gebruik informatiebron 12.

- 1p 39 Bereken met hoeveel producten, bij gelijkblijvende prijzen, de afzet nog kan worden uitgebreid totdat de productiecapaciteit volledig is benut.

Schrijf je berekening op.

- 1p 40 Kaj: "Nu de afzet sterk stijgt, is het verstandig om te gaan uitbreiden en de productie te verhogen. Daar hebben we wel meer geld voor nodig."

→ Noem, naast het lenen van geld bij een bank, nog een mogelijkheid waarop K2 bv meer geld kan aantrekken om de productie-uitbreiding te financieren.

Kaj: "Ik heb de financiële gevolgen van productie-uitbreiding onderzocht. Uitbreiding leidt tot een flinke daling van de totale kostprijs."

Gebruik informatiebron 13.

- 2p **41** Bereken de totale kostprijs per product na de productie-uitbreiding. Schrijf je berekening op.
- 1p **42** Kaj vervolgt: "Bovendien blijft de vraag naar onze producten stijgen, dus het is wijs om de verkoopprijs na productie-uitbreiding gelijk te houden." Welk gevolg voor de winstmarge van K2 bv heeft het gelijk houden van de verkoopprijs na de productie-uitbreiding?
- A De winstmarge daalt.
 - B De winstmarge stijgt.
 - C De winstmarge blijft gelijk.

Uitbreiden?

informatiebron 12 financiële gegevens K2 bv

omzet	€ 5.000.000
maximaal te behalen omzet op basis van productiecapaciteit, bij huidige bedrijfstijd	€ 6.000.000
verkoopprijs product	€ 200

informatiebron 13 productie gegevens K2 bv

	voor uitbreiding	na uitbreiding
vaste kosten	€ 900.000	€ 1.350.000
variabele kosten per product	€ 3	daling van 10%
aantal producten	25.000	45.000

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.